

Ostmästare och förtroendeman på Åland

INTERVJU Tarja Rauhala

Juha Lundström inledde sitt arbete på ÅCA i september i fjol. Han ansvarar för mejeriets osttillverkning samt för ostmejeriets verksamhet och produktionsplanering. Också uppgifterna som förtroendeman i Förbundet för Mejeritekniska Funktionärer MVL överfördes till Juha i våras då den tidigare förtroendemannen Marjut Holm-Wirtanen gick i pension. Förbundets verksamhet är bekant för Juha sedan tidigare. Det finns dock mycket att göra, eftersom tvåspråkigheten kräver sina egna knep för att göra saker och ting förståeliga.

När började du arbeta på ÅCA och hurdana uppgifter ingår i ditt arbete?

Ostmästare och avdelningschef står det i mitt arbetsavtal. Jag började jobba på ÅCA den 1 september 2024. Jag ansvarar för mejeriets osttillverkning samt för ostmejeriets verksamhet och produktionsplanering. Vi är åtta personer som jobbar på ostmejeriet, varav två är utbildade i mejeribranschen.

Normalt börjar processen på morgonen kl. 6. Vi rengör apparaterna på morgonen och den första mjölken förs in i kastrullen kl. 6.40 och så börjar dagen.

Jag är expert på nyhetsprodukter samt mejeriuvecklingsuppgifter och som förtroendeman medlem av arbetarskyddskommissionen.

Hur hamnade du i mejeribranschen?

När jag inte kunde bli jordbrukare och veterinärstudierna var långa, blev mitt val min morförläders yrke inom mejeribranschen.

Smöravdelningen på Nivalan Osuusmeijeri var mitt första sommarjobb 1983. På vintrarna jobbade jag som lantbruksavbytare. Jag studerade på kreaturskötareskolan vintern 1984. Somrarna 1984 och 1985 jobbade jag

på ett mejeri. Jag började studera vid Tavastehus mejeriläroanstalt hösten 1985. År 1986 praktiserade jag på ostfabriken hos Kuusamon Osuusmeijeri genom att koka emmentalerost. Då fanns det ingen automatik; allt gjordes för hand och man måste komma ihåg exakta temperaturer, tillsatser och tider.

År 1987 praktiserade jag som biträdande ostmästare vid mejeriet i Rannua. Efter min examen 1988 flyttade jag till Pudasjärvi för att bli ostmästare hos Kotijuuustola Kollaja. Niemitalon leipäjuusto var då det största ostmejeriet med 40 anställda. Sedan fick jag ett samtal från Hämeenlinnan Osuusmeijeri och Ismo Lintula rekryterade mig som arbetsledare för mjölkpackningen. Jag hade i mitt kvällsarbete tvättat och packat med nya Shikokui-maskiner, så jag kände till dem. År 1991 flyttade jag till Uleåborg för att bli arbetsledare i ett kyllager och packeri, när min far dog och min familj i Nivala behövde min hjälp.

Senare har jag arbetat med utvecklingsprojekt i Vaala Juustola, Kautisen Osuusmeijeri, Hautaniemen Juustola och Riitan Herkkku. Hos Valio i Åbo jobbade jag med grynast innan produktionen flyttades till Seinäjoki. I Jockis var jag forskningsmästare vid

Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (numera Naturresursinstitutet) där jag arbetade med förädling av mjölk-, och juiceprodukter samt vegetariska produkter i cirka tio år.

Jag har studerat agrologi (YH) inom hästhus hållning men utexaminerades inte, eftersom jag började arbeta som timlärare och ostmästare vid stiftelsen Ahlmanin koulun säätiö. År 2011 grundades Arctic Milk och jag började som ostmästare i företaget. Det äventyret fortsatte till konkursen 2023. En del av företagets verksamhet fortsatte ett tag hos Porlom mejeri. Jag sökte ett nytt jobb och efter en rekryteringsprocess på nästan nio månader anställdes jag hos ÅCA.

Hur är det att arbeta på Åland?

Arbetspråket är svenska, men när sju personer har olika språkbakgrund talar vi nog ibland ett blandspråk. I ungefär tre månader fick jag kämpa med svenskan, men sedan började min svenska fungera. Den största utmaningen är programvaror och tekniska ord som jag har fått lära mig på ett annat språk.

Mejeriet byggdes i början av 1970-talet. Mejeriets bottenplan är i och för sig bra, men den ökade ma-

På fotot med Juha Lundström finns också ostmästare Iina Koukkula (t.v.) och laboranten Sonja Isaksson.

skinparken har gjort att lokalerna har blivit trånga. Luftkonditioneringen är det största problemet: vid värmeböljor under sommaren kan det leda till problem med produktionen och anordningarnas funktion.

Vår arbetsgemenskap med tjugo personer kommer bra överens. Nu när folk har pensionerat sig måste vi på nytt planera våra knappa personalresurser.

Mejeripersonalen känner också ett ansvar för att vårt arbete har en betydande inverkan på mejeriets förmåga att betala producenterna skäliga priser. Utan producenter har vi inget jobb.

MEIPAKE, dvs. mejeribranschens kollektivavtal, är en utmaning för oss som är mindre enheter, särskilt när du kommer till en arbetsplats där prissättningen av dig själv är en förhand-

lingssak. Utbildade mejeriarbetare bör också ha en större löneskillnad jämfört med medlemmar av Finlands livsmedelsarbetarförbund SEL. Kanske tabellöner är en lösning på detta?

Hur trivs du på Åland?

Åland är en vacker ö med varierande natur. En båtresor till Sverige tar bara två timmar, vilket ger nya möjligheter för shopping och semester. Det är bil-

ligare att shoppa och tanka bilen i Sverige. Jag trivs så bra här att jag senast besökte Fastlandsfinland under en förtroendemannautbildning på våren. Åland har varit ett av mina favoritställen på mina semestrar.

Jag har också fått många vänner, även några från vårt västra grannland. Många svenskar har en stuga här. Å andra sidan framhävs här på ön ensamheten i arbetet och även på fritiden, när dina stödnätverk är långt borta.

Vad gör du på hösten?

Det är skönt att värmeböljan är förbi. Svamp och bär finns det nu minde av

än i fjol. Jag går gärna ut med hunden, även om jag inte alltid hittar något att plocka. I arbetet väntar jag ivrigt på att vi går över till produktion från måndag till fredag, och lördagsarbetet upphör. Då kan jag lätt åka över till Sverige för att shoppa och se på travtävlingar.

Vilka hälsningar vill du skicka till medlemskåren?

När du får en möjlighet att prova på nya utmaningar och lära dig saker och ting, grip chansen, även om det inte alltid är så lätt. ■

ÅCA – ett traditionellt andelslag från Åland

Ålands Centralandelslag, förkortat ÅCA, är ett gammalt och känt företagsnamn på Åland. Företaget grundades 1921 och ägs av åländska mjölkbönder. ÅCA har mejeri- och bageriverksamhet och dess produkter säljs under varumärkena Ålandsmejeriet och Ålandsbagarn. Åland är den huvudsakliga marknaden, men produkterna säljs också till fastlandet och Sverige. Dessutom importerar ÅCA andra varumärkesprodukter och säljer dem vidare. I Finland har ÅCA ett dotterbolag, Ålandsmejeriet Finland Ab Oy, som ansvarar för försäljningen av våra produkter till dagligvaruhandeln på fastlandet.

ÅCA:s fabrik finns i kommunen Jomala.

ÅCA

- omsättning 18,2 miljoner euro
 - 12 producenter
 - 11,9 miljoner liter mjölk per år
 - 60 anställda (mejeri, bageri, kontor)
- Produktsortiment: handelsvätskor, yoghurt, smör, ost, bageriprodukter, även glass på sommaren

Karriär på Åland

Marjut Holm-Wirtanen har gjort en lång karriär vid Ålands Centralandelslag ÅCA och som förtroendeman i mejerifunktionärernas fackförbund MVL varefter hon gick i pension i slutet av mars. Ett sommararbete förde en gång den nyutexaminerade mejeristen till Åland. Huvudarbetet har hon utfört hon i laboratoriet, men i det lilla mejeriet har hon också fått arbeta med många andra sysslor.

Vad gör du i dag?

Jag har varit lyckligt pensionerad sedan början av april. Jag mår bra och njuter av mitt liv. Jag behöver inte gå någonstans varje morgon, utan får inleda dagen i min egen takt. I stället för bullret i mejeriet får jag lyssna på fågelsång.

Hur hamnade du i mejeribranschen?

Jag kommer från Åbo. Jag tog studenten 1979, och samma år började jag sommarjobba vid Kulmala mejeri i Åbo. Jag jobbade där en sommar och arbetsgivaren ville att jag skulle fortsätta att jobba också över vintern. Min chef föreslog att jag skulle börja på mejeriskolan och jag blev antagen, och därför blev jag mejerist 1983.

Berätta om ditt arbete på ÅCA

Först arbetade jag bara fyra månader på ÅCA, det var sommaren 1983.

Året därpå ville de ha mig där redan i mars. Därefter har jag varit anställd vid ÅCA, så det blev hela 41 år i slutet av mars.

De första somrarna kärnade jag smör. På vintern gjorde jag lite ditt och datt, packade till exempel ost och jobbade i kyllagret. Sedan började en tid av bakteriologiska analyser och andra analyser samt egenkontroll. Jag hade den bästa kunskapen om dessa analyser, så jag började jobba på laboratoriet. Under årtionden ingick egenkontroll och BRC-revisioner i mitt arbete.

Att arbeta på ÅCA är i stort sett det samma som på vilket litet mejeri som helst. Du får jobba med allt, om du har tillräckliga färdigheter. Ibland har det varit tunga år och mycket arbete. Tack vare mina språkkunskaper har jag också gjort mycket mer än laboratoriearbete, till exempel skött rekryteringar av praktikanter och sommararbetare från mejeriskolan och Tavastehus yrkeshögskola HAMK samt deltagit i osttävlingar.

Jag kommer särskilt ihåg en ÅCA-fest på ön Silverskär, där vi firade ett tioårigt samarbete med en samarbetspartner. Jag hade nyligen fyllt 50 år och till min förvåning hade de till festen bakat mig en födelsedagstårta.

Du var också förtroendeman i Förbundet för Mejeritekniska Funktionärer MVL. Vilka minnen har du av uppdraget och vad vill du säga till din efterträdare Juha Lundström?

Jag var förtroendeman redan från början, dvs. 1984. Jag har alltid fått hjälp av förbundet när jag har behövt det. Samarbetet har löpt bra.

Till Juha säger jag "lycka till"! Han är väl förtrogen med förbundets verksamhet, så han kommer säkert att klara sig bra.

Fotograf: Kristiina Virtanen

För att ta ett gemensamt foto bjöd Marjut Juha hem till sig i augusti.

Hur är det att bo och leva på Åland?

Åland är en lugn, trygg och naturnära plats att bo på. Trivseln beror på dig själv och på om du är villig att lära dig svenska, vilket gör att du lättare kan bekanta dig med ortsborna.

Vad gjorde du på sommaren och vad har du för planer för hösten?

Det är så vackert på Åland på sommaren, att det är ingen idé att resa bort på sommaren. På sommaren skötte jag mina odlingar och simmade mycket, i simhallen och i havet. Nu på

hösten planerar jag att resa, besöka Tallinn, Åbo och Borgå.

Dina hälsningar till medlemskåren?

Jag önskar alla gott humör. Kom ihåg att "borta bra, men hemma bäst". Det är bra att vi producerar vår mat här i Finland för att trygga självförsörjningen! ■